

Η Δημιουργία-Μια Πρόκληση να Σώσουμε τη Ζωή στον Πλανήτη μας

Η 26^η Μαρτίου για το 2022 έχει επιλεγεί ως η ημέρα που μία ώρα της θα αφιερωθεί στη ΓΗ. Οι πολίτες όλου του κόσμου καλούνται να σβήσουν τα φώτα για μία ώρα για να στείλουν αποφασιστικό μήνυμα συμμετοχής στην προστασία του περιβάλλοντος. Η εκδήλωση διοργανώνεται τις πρώτες βραδινές ώρες μιας ημέρας στα τέλη του Μαρτίου. Η «Ώρα της Γης» («Earth Hour») γεννήθηκε το 2007 στο Σίδνεϊ της Αυστραλίας, όταν δύο εκατομμύρια νοικοκυριά και επιχειρήσεις ύψωσαν τη φωνή τους ενάντια στην κλιματική αλλαγή, σβήνοντας τα φώτα για μία ώρα. Η πρωτοβουλία ανήκε στην περιβαλλοντική οργάνωση WWF και τη διαφημιστική εταιρεία Leo Burnett (<https://www.sansimera.gr/worldays/256>).

Ίσως είναι η μοναδική εκδήλωση που αφορά την προστασία του περιβάλλοντος στην οποία συμμετέχουν ενεργά εκατομμύρια άνθρωποι σε όλον τον Πλανήτη. Βέβαια όταν τα φώτα ανάψουν καλά οι περισσότεροι επιστέφουμε στην καθημερινότητα ξεχνώντας τα προβλήματα στον Πλανήτη και περιμένοντας την επόμενη «Παγκόσμια Ημέρα» που είναι αφιερωμένη σε κάποια συνιστώσα του περιβάλλοντος για να αναλογιστούμε την καθημερινή υποβάθμιση της ζωής στον Πλανήτη για την οποία πολλές ανθρώπινες δραστηριότητες εδώ και 10.000 χρόνια αποτελούν την κύρια αιτία αυτής της υποβάθμισης. Και ενώ η πλειοψηφία των ανθρώπων σε όλον τον κόσμο αντιλαμβάνεται το πρόβλημα της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, δεν αντιδρά ούτε συμμετέχει στις διάφορες δραστηριότητες για τη διάσωση του Πλανήτη.

Σε αυτή την ερώτηση και σε άλλες ερωτήσεις που αφορούν την διαχρονική υποβάθμιση του περιβάλλοντος εξαιτίας των ανθρώπινων δραστηριοτήτων έρχεται να απαντήσει το βιβλίο του Ε. Ο. Wilson με τίτλο « Δημιουργία: Έκκληση για να σωθεί η ζωή στη Γη» των εκδόσεων Broken Hill- Π.Χ. Πασχαλίδης – **Επιμέλεια έκδοσης Καθηγητής Σ. Δ. Βαλάκος.**

<http://www.brokenhill.com.cy/product/wilson-dimiourgia-mia-proklisina-sosoume-ti-zoi-ston-planiti-mas/> (Αγγλικός τίτλος: «The Creation: An Appeal to Save Life on Earth» Εκδότης W. W. Norton & Company-<https://www.amazon.com/Creation-Appeal-Save-Life-Earth/dp/0393330486>).

Σε αυτό το βιβλίο ο αναγνωρισμένος βιολόγος του Harvard Ε. Ο. Wilson (1929-2021-<https://eowilsonfoundation.org/e-o-wilson/>) κάτοχος του βραβείου Pulitzer καθώς και άλλων αναρίθμητων τιμητικών διακρίσεων για το συγγραφικό , διδακτικό και ερευνητικό του έργο, διατυπώνει την

ιδέα για τη σύναψη μιας ιστορικής συνεργασίας ανάμεσα στους επιστήμονες και του θρησκευτικούς ηγέτες ώστε να προστατευτεί η συνεχώς μειούμενη βιοποικιλότητα του πλανήτη μας. Ο Wilson προτείνει αυτόν τον ιστορικό συμβιβασμό ανάμεσα σε δύο δυνάμεις της ανθρώπινης νόησης διότι όπως αναφέρει ο Πλανήτης μας, η Δημιουργία αυτή καθαυτή, βρίσκεται σε απελπιστική κατάσταση όσον αφορά τη διατήρηση της ζωής, εξαιτίας των απρόκλητων καταστροφών που προκαλούν τα ανθρώπινα χέρια.

Μέσα από το διάλογο με ένα Ευαγγελιστή Πάστορα (που μπορούσε να είναι οποιοσδήποτε ιερωμένος και από οποιαδήποτε θρησκεία), ο Wilson παραθέτει μια σειρά από επιχειρήματα και προτάσεις για τη διάσωση της ζωής. Άριστος γνώστης και μελετητής της βιοποικιλότητας για πάνω από 50 χρόνια επιστημονικού βίου, προσπαθεί με απλά λόγια να περιγράψει τη σημασία της βιοποικιλότητας για την ανθρώπινη ύπαρξη, ενώ ταυτόχρονα προσπαθεί να δώσει στο ευρύ κοινό τις άγνωστες πτυχές του έμβιου κόσμου, με ιδιαίτερη έμφαση στη σημασία του μικρόκοσμου. Με κατανοητές αλλά εντυπωσιακές περιγραφές δίνει την ευκαιρία στον αναγνώστη να κατανοήσει τον έμβιο κόσμο από το επίπεδο των μικροβίων μέχρι το επίπεδο των μεγάλων οργανισμών και οικοσυστημάτων. Αναδεικνύει τις σχέσεις αλληλεπίδρασης των οργανισμών και του περιβάλλοντος και εξηγεί τους τρόπους με τους οποίους ο άνθρωπος διαταράσσει αυτές τις σχέσεις που οδηγούν στην υποβάθμιση των οικοσυστημάτων και γενικότερα της βιόσφαιρας.

Αποδίδει τη μη συμμετοχής της πλειοψηφίας των ανθρώπων σε θέματα που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος στην έλλειψη σωστής πληροφόρησης και εκπαίδευσης. Δεν διστάζει να παραδεχτεί ότι υπάρχει μεγάλη επιστημονική άγνοια για την κατάσταση της βιοποικιλότητας του πλανήτη και μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα προσπαθεί να δείξει ότι κάθε πολίτης μπορεί να συνεισφέρει στην μελέτη και καταγραφή των οργανισμών που κατοικούν στον πλανήτη. Αναφέρει παραδείγματα στα οποία η συνεργασία της επιστημονικής κοινότητας με τις τοπικές αρχές και τους πολίτες έχει οδηγήσει όχι μόνο στην ανάκαμψη της καταστροφής αλλά και στην επανάκαμψη του οικοσυστήματος. Παίρνοντας αφορμή από τις δραστηριότητες από την δημιουργία και τις δραστηριότητες στο Εθνικό Πάρκο του Boston Harbor Islands (<https://www.bostonharborislands.org/>), που πριν τη δημιουργία του ήταν το πλέον ρυπασμένο λιμάνι στις ΗΠΑ, αποδεικνύει την ανθεκτικότητα της φύσης, και τη δυνατότητα της να ανακάμπτει, αρκεί να σταματήσουν οι ενέργειες εκείνες που προκαλούν την καταστροφή.

Με την παράθεση αριθμητικών παραδειγμάτων δείχνει το μέγεθος της επερχόμενης καταστροφής της βιοποικιλότητας ενώ ταυτόχρονα αναφέρει τα οφέλη που αποκομίσει η ανθρωπότητα αν προστατεύσει τη φύση.

Δεν διστάζει να ζητήσει την βοήθεια και την σύμπραξη των θρησκευτικών ηγετών ώστε το μήνυμα της σωτηρίας του Πλανήτη να γίνει αντιληπτό από κάθε άνθρωπο σε κάθε γωνιά της Γης. Χωρίς να παραβλέπει τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στη θρησκεία και στην επιστήμη θεωρεί ότι αυτή την στιγμή ότι άνθρωποι θα «θα ωφεληθούν από την αναγνώριση ότι η ζωντανή Φύση μας ανοίγει ένα πλατύ μονοπάτι προς την ουσία της επιστήμης` ότι το εύρος της ζωής μας και του πνεύματός μας εξαρτάται από την επιβίωση της ζωντανής Φύσης». Για να βρεθεί ένα κοινός τόπος συζήτησης και κατανόησης πρέπει να συζητηθεί η αρχή ότι: «επειδή είμαστε τμήμα της Φύσης, η μοίρα της Δημιουργίας είναι η μοίρα της ανθρωπότητας».

Γνωρίζοντας την τέχνη της διδασκαλίας και αξιοποιώντας την τεράστια ερευνητική του εμπειρία πάνω στη μελέτη της βιοποικιλότητας και χωρίς να ξεφεύγει από τον επιστημονικό τρόπο ο Wilson καταφέρνει απλά γλαφυρά και παραστατικά να περάσει το μήνυμα ότι η μελέτη και η διάσωση της βιοποικιλότητας δεν είναι μόνο καθήκον της ανθρωπότητας αλλά και χρέος προς τις επερχόμενες γενιές στις οποίες πρέπει να κληρονομήσουμε έναν σταθερό και ενδιαφέροντα κόσμο ώστε να τιμήσουν την μνήμη μας.

Το βιβλίο παρόλο που πρωτοκυκλοφόρησε το 2007 εξακολουθεί να είναι σήμερα πολύ πιο επίκαιρο. Κοιτάζοντας γύρω μας διαπιστώνουμε ότι οι προβλέψεις το Wilson δυστυχώς για μας επιβεβαιώνονται με το χειρότερο τρόπο. Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής είναι ορατές καθημερινά σε όλον τον κόσμο. Οι ιογενείς ασθένειες προκαλούν όλο και πιο συχνά πανδημίες με ανυπολόγιστο αριθμό θυμάτων παγκοσμίως. Το ζούμε σήμερα με τον Covid 19. Οι περισσότερες περιπτώσεις επιδημιών σχετίζονται με ζωνοσούς. Μήπως είναι καιρός η ανθρωπότητα να αρχίσει να εξερευνά ένα ανεξερεύνητο πλανήτη και να προσπαθήσει να ανακαλύψει τις σχέσεις και τις αλληλεπιδράσεις των οργανισμών με τη βοήθεια της σύγχρονης βιολογίας. Τα δεδομένα δείχνουν ότι ο πλανήτης θα εξακολουθήσει να περιστρέφεται γύρω από τον ήλιο αλλά ίσως με διαφορετικούς ενοίκους σε πρωταγωνιστικό ρόλο.

Σ. Δ. Βαλάκος

Καθηγητής Συγκριτικής Φυσιολογίας Ζώων και Οικοφυσιολογίας
Τμήμα Βιολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Διευθυντής του Μουσείου Ζωολογίας ΕΚΠΑ